

DN MAGAZINE

Dendrobatidae Nederland

September 2008 Jaargang 20

- Suriname, *E. trivittatus* en *D. tinctorius* ■ Planten voor het terrarium
- De kas van Ben Koper ■ De bak van Hans Pietersma ■ Peru
- *Trachycephalus resinifictrix* ■ *D. ventrimaculatus* in Ecuador

Planten in het terrarium (IV)

Tekst en foto's: Erik Wevers

In deel vier van 'Planten in het terrarium' beschrijf ik de planten vanaf de oerwoudbodem tot hoog op de takken van de bomen. Voor het mooie heb ik gebruik gemaakt van wat dia's met de combinatie van planten en kikkers. Zoals ik al eerder schreef is bij mij deze combinatie het belangrijkste. Ik hoop dan ook van harte dat deze serie artikelen u aanzetten om van uw terraria iets moois te maken. De Nederlandse aquaria behoren al decennia tot de mooiste en bekendste ter wereld, en ook in mijn vakgebied, tuinieren, is de zogeheten 'Dutch Wave' al jaren bekend en beroemd, nu onze terraria nog!

Zoals we allemaal weten, bereikt het licht in een tropisch regenwoud amper de bodem, iedereen die pijlgifkikkers in het wild bestudeerd heeft kan dit beamen. Daar waar het licht wel de oerwoudbodem bereikt vinden we dan vaak wat grotere bloeiende planten als *Heliconia*'s en planten uit de gemberfamilie (*Zingiberaceae*). Op de foto linksonder is een bosje bloemen te zien dat ik geplukt heb in het Vier Gebroeders Gebergte in Suriname. Deze planten hebben vaak grote bladeren om zoveel mogelijk zonlicht op te vangen. Ze verdwijnen na een paar jaar weer als bijvoorbeeld bomen en palmen het gevecht om het licht gewonnen hebben. Ze zaaien zich dan weer uit op andere open plekken in het oerwoud. Bijna altijd bloeien veel van deze planten in de kleuren rood-

oranje-geel, kleuren die erg opvallen in het donkere oerwoud. Vele tropische planten laten zich niet door insecten maar door vogels bestuiven, om de simpele reden dat deze bij regen ook nog voor bestuiving kunnen zorgen. Een tropische regenbui is voor veel insecten dodelijk als ze er in zouden vliegen. Aangezien vogels slecht ruiken, maar goed kunnen zien, geuren de rood-oranje bloemen zelden. In de tropen worden deze dan ook bijna altijd bestoven door vogels. Er bestaan naar verhouding weinig winterharde rood-oranje bloemen, omdat bestuivers die daarvan moeten leven 's winters geen voedsel zouden hebben. Witte bloemen geuren vaak wel en deze worden in de tropen vaak door nachtvlinders of vleermuizen bestoven. De witte kleur en geur helpt hen om de

bloemen in het donker beten te kunnen lokaliseren.

De onbekende plant op de foto rechtsonder vond ik in de buurt van Saul, Frans Guyana. Het is een parasitaire plant die geen bladeren heeft, maar met zijn wortels vocht en voeding aftapt van andere planten. Daarnaast zijn er ook nog planten die insecten lokken door een dood dier te imiteren. Ze zien er vaak uit als de huid van een dood dier, bijvoorbeeld iets behaard, en verspreiden een lijkengeur. Ik heb enkele van deze planten in mijn bezit gehad, waaronder in mijn grote terrarium. Uiteindelijk zijn ze op de composthoop beland omdat de geur echt niet te harden was, ook buiten in de tuin niet. Daarnaast trekken ze grote hoeveelheden grote vliegen aan, wat in huis erg vervelend is.

Linksonder: Surinaamse bloemen. Rechtsonder: Een parasitaire plant uit Frans Guyana.

Er zijn zelfs orchideeën uit het geslacht *Bulbophyllum* die zo ruiken. Als deze in mijn terrarium bloeien, dan sproei ik een tijdje alleen met de sproeiinstallatie, zodat de terrariumruiten dicht kunnen blijven tijdens de bloei. Op de foto linksboven staat een dergelijke bloem.

Op onze terrariumbodems kunnen mossen en varens het goed doen. Als je varenwortel of turfplaatjes gebruikt groeien hier vanzelf mossen op, die het jaren kunnen volhouden, mits er niet teveel kikkers in zitten (mossen houden namelijk niet van bemesting). Mossen zien er ook nog eens erg mysterieus uit, en dat prima past in een oerwoudterrarium. Varens zijn er in vele soorten en maten en voor ieder terrarium is er wel een geschikte te vinden. De meeste soorten worden trouwens voor de gemiddelde pijlgifkikkerbak te groot. Heel veel soorten

kunnen goed tegen veel vocht, maar niet tegen natte voeten, omdat de wortels dan afsterven. De echt lastige soorten varens zijn de kleinere soorten uit de geslachten *Pyrossia*, *Microgramma*, *Lemnophyllum* etc. Laat u goed voorlichten voordat u aan deze soorten begint.

Een ondergewaardeerd geslacht vind ik *Selaginella*. Bij de meesten van ons fungeren deze plantjes als opvulplantjes, die na een tijdje doodgaan of overwoekerd worden en voor een paar centen weer worden vervangen. Ze zijn niet al te makkelijk, omdat de meeste soorten in de handel niet tropisch zijn, maar uit China komen. Ze kunnen absoluut niet tegen een te natte bodem, potgrond is funest en een luchtige bodem is vereist. Ze kunnen ook al slecht tegen concurrentie van andere planten (zie foto linksonder, een *Selaginella* plantje groeiend op

een open plekje in het Vier Gebroeders Gebergte). Op de foto met *E. silverstonei* (rechtboven) ziet u *S. kraussiana*, dit is één van de makkelijkere soorten. Er zijn er die alleen bij watervallen groeien en met één dag een te lage luchtvochtigheid al dood gaan, deze vereisen duidelijk een speciaal terrarium.

Een plantengeslacht dat ook weinig gebruikt wordt zijn *Begonia* soorten (zie foto rechtsonder met *D. tinctorius*). Het zijn planten die met weinig licht toch nog goed groeien. Ze zijn er in het klein tot héél groot, met vaak prachtig getekende bladeren in allerlei vormen. Ze zijn er als bodembedekker en klimplant en vaak ook nog met veel kleine bloempjes. Om voor het terrarium geschikte soorten te vinden kan lastig zijn., maar op de DN-kikkerdagen zie je ze regelmatig bij standhouders.

Linksboven: Een *Bulbophyllum* orchideetje. Linksonder: Een *Selaginella* soort groeiend op een open plekje. Rechtsboven: *Epipedobates silverstonei* zittend op *Selaginella kraussiana*. Rechtsonder: *D. tinctorius* met een kleinblijvende botanische *Begonia* soort.

Boven: Klimmende *Ficus* soort, die op oudere leeftijd erg groot kan worden
 Rechtsboven: Zaailingen van *Biophytum sensitivum* en andere planten groeiend in een palmland.
 Rechtsonder: Stekelige *Cryptantus* soort.

In iedere plantenfamilie zijn wel klimmers te vinden, maar zoals ik al in het eerste artikel vermeldde, worden de meesten echt te groot voor onze terraria. De zilvergrijze *Ficus* op de foto rechtsboven blijft in zijn jeugd stadium klein genoeg, maar vormt als hij ouder wordt grotere bladeren. Het 'tuinieren' in terraria bestaat dan ook voor een groot deel uit snoeien, en 'snoeien doet groeien', dus daar blijf

je mee bezig. Het snoeien is echter wel erg belangrijk voor het plantenbestand, anders houdt u in het terrarium bijvoorbeeld alleen de snelgroeiende *F. pumila* over. Vooral de kleinere bromelia's, orchideeën en dergelijke zijn gevoelig voor overwoekering. Ze zijn niet voor niets moeilijker, omdat ze normaal op moeilijke plekken groeien, daar waar de woekerplanten niet bij kunnen komen. Wij stoppen al

deze planten samen in één terrarium en het op tijd ingrijpen is dan van belang. De sleutel tot succes bij deze hobby is echte plantenkennis, zodat je weet, wat je waar en wanneer moet doen.

Zo klimmen wij naar boven in ons terrarium en zoals je op de foto linksboven kunt zien doen zelfs bodemplanten dat af en toe ook (palmblad met onder andere zaailingen van *Biophytum sensitivum*). Bromelia's moeten echt veel licht hebben, wanneer je ze mooi op kleur en vorm wilt houden. Koop liever geen bonte met veel wit en roze, deze zien er erg onnatuurlijk uit. Op de foto hierboven ziet u een *Cryptantus* met op het eerste gezicht scherpe stekels, maar dit valt in de praktijk erg mee. Ik heb nog nooit van een kikkerliefhebber gehoord, dat een kikker zich er aan heeft bezeerd. Als bewijs voer ik de foto linksboven op de tegenoverliggende pagina aan. Ik heb jarenlang *D. lehmani*'s gehad, die inderdaad geen moeite hebben met stekels, en het liefst in de meest stekele bromelia's gingen overnachten. Bij bromelia's is het net als bij varens: aan de echt kleinere soorten is lastig te komen en velen worden op den duur echt te groot voor onze terraria. Na-

tuurlijk kunt u te groot gegroeide planten vervangen door kleinere, hoewel ik er de voorkeur aan geef om, net als bij de kikkers, op de lange duur dezelfde soort te houden en te kweken. Zo probeer ik ook een terrarium in te richten en te onderhouden, en dat al jaren achtereen. De beplanting moet daar dus goed op worden uitgezocht en afgestemd. Er zijn planten die ik ongeveer al 15 jaar in één terrarium heb kunnen houden.

Bovenin ons terrarium aangekomen zijn daar dus de klimplanten, bromelia's en mijn persoonlijke favorieten de orchideeën. Ik heb het dan niet over de overal verkrijgbare *Phalaenopsis* hybriden, maar de botanische klein blijvende soorten. In het volgende en laatste artikel in deze serie volgt daar meer over. Op de foto rechtsonder ziet u een *Brassavola* orchidee, die veel licht nodig heeft en vooral ook luchtbeweging en het in een hoger terrarium prima kan doen. De witte bloemen ruiken heerlijk. Op de foto rechtsonder ziet u een tropische cactus uit het geslacht *Rhipsalis*, ook al zo'n plant die je weinig ziet, maar prima past in het bovenste gedeelte van een hoog en bovenin vaak heet en droog terrarium. De planten zien er wat prehistorisch uit en de bloemen stellen niet zoveel voor, maar de bessen zijn daarentegen wel weer mooi. Zo ziet u, er is meer te krijgen dan alleen de *Ficus pumila* of een *Scindapsus*. Op plantenjacht op een DN-dag is net zo spannend als op zoek naar kikkers, en anders kunt u terecht bij enkele van de gespecialiseerde aanbieders in het DN-magazine. Een goed terrariumplantenboek bestaat er naar mijn mening alleen in de Duitse taal: Bromelien, Orchideen und Farne im Tropenterrarium, Benjamin en Wolfgang Schwarz, ISBN 3-931587-52-5. U kunt natuurlijk altijd nog op het Internet terecht, maar daar ziet u door het (tropen)bos de bomen niet meer!

Wordt vervolgd....

Boven: *D. lehmanni* op eenstekelig bromeliablاد.
Midden: Bloem van een *Brassavola* orchidee.
Onder: Bessen aan een cactus uit het geslacht *Rhipsalis*.